

Slovenski inštitut

Nekoliko drugačno dunajsko srečanje s stoletnico koroškega plebiscita

Koroški oktober – filmska dokumentacija in satira je bil naslov nekoliko drugačnega srečanja s stoletnico koroškega plebiscita, ki sta ga 20. oktobra na Dunaju pripravila tamkajšnji Slovenski inštitut in Inštitut za avstrijske vede (IÖK).

Dunaj V prvem delu razgibane prireditve je Miha Dolinšek, ki ga je predsednik Slovenskega inštituta Herbert Seher označil za pionirja in glavno avtoriteto slovenskega filma na Koroškem, predstavil filmsko dokumentacijo Slovenska beseda na Koroškem. Nastala je na podlagi filma režiserja Marjana Stickra iz leta 1995. V filmu v slovenščini z nemškimi podnaslovi je v osnovnih potezah zarisana zgodovina koroških Slovencev oziroma njihovih prednikov od njihovega prihoda na Koroško v šestem stoletju po Kr.

V strnjeni obliki pripoveduje film o življenju v stari Karantaniji. Od svobodne kneževine in pokristjanjevanja njenega prebivalstva se vije rdeča nit tega filmskega prikaza zgodovine koroških Slovencev in njihove materinske besede v stalnem obrambnem boju proti grozeči germanizaciji zaradi nemškega priseljevanja in izgube lastne samostojnosti vse do novejšega časa. V filmu se srečamo s prvimi slovenskimi besednimi dokumenti, z znamenitimi Brižinskimi spomeniki in s Celovškim rokopisom, predstavljeno pa je tudi koroško obdobje reformacije in vseslovenski koroški zagon sredi 19. stoletja z ustanovitvijo Družbe sv. Mohorja in njene še danes obstoječe najstarejše slovenske založbe, ki je s slovenskimi večericami in drugimi knjižnimi impulzi opravila pionirsko delo pri utrjevanju slovenske besede in kulture. Film se zaključuje s tragičnimi dogodki v drugi svetovni vojni in nacionalno-socialističnim poskusom izničenja slovenskega jezika na Koroškem. Režiser je film prepletel s slovenskimi pe-

smimi in napevi v odlični in izredno subtilni izvedbi mešanega mladinskega pevskega zbora celovške gimnazije za Slovence pod vodstvom Romana Verdela.

Miha Dolinšek, ki je maturiral na celovski Zvezni gimnaziji za Slovence in na celovski univerzi študiral psihologijo in pedagogiko, je v sledečem pogovoru s Herbertom Seherjem opisal svojo razvojno pot do uspešnega filmarja in filmskega producenta. V času, ko še ni bilo pravega zanimanja za film, je sprožil vrsto pobud za to važno umetniško zvrst in v času revije mladje ustanovil filmski krožek mladje. Sodeloval je pri različnih projektih avstrijske televizije ORF in bil leta 1989 producent prvega slovenskega koroškega filma Tevžej. Njegov televizijski filmski projekt 1001 ROOMS je prejel leta 2015 v Cannesu prvo nagrado za inovativne dosežke. Posebne zasluge si je pridobil pri delu z mladimi na celovski Zvezni gimnaziji za Slovence. V pogovoru s Herbertom Seherjem je bil glede svojih zaslug zadržano skromen in je omenil, da mnogo mladih koroških talentov veseli filmsko delo in se, kot na primer Andrina Mračnikar, uspešno udejstvujejo na filmskem področju.

V drugem delu zanimive prireditve je sledilo branje satirične črtice o koroškem plebiscitu izpod peresa leta 1818 umrlega Ferdinanda Skuka, ki je bil v poklicnem življenju med drugim v diplomatski službi v Moskvi sodelavec tamkajšnjega avstrijskega vojaškega atašeja. V nemškem jeziku je napisal leta 1938 v slovenski koroški družini v Podjuni rojeni Skuk več leposlovnih

knjig, ki so izšle pri Mohorjevi založbi v Celovcu. Poleg kriminalnih romanov, v katerih glavni policijski inšpektor Meissner razrešuje težavne primere pred ozadjem temnih šovinističnih dogodkov, ki segajo daleč v preteklost, velja omeniti tudi dva njegova kritična romana iz nedonošene nemško – slovenske koroške stvarnosti, ki sta prav tako izšla pri celovski Mohorjevi založbi pod naslovoma Der Heimat treu (2007) in Heimatverräter (2016).

O Skuku kot pisatelju in človeku je na kratko spregovoril v uvodnem pozdravnem nagovoru predsednik dunajskega Inštituta za avstrijske vede Ernst Bruckmüller. Dodatna pika na i pa je bilo branje Skukove satirične črtice Deseti vinotok, ki je izšla pred desetimi leti ob devetdesetletnici koroškega plebiscita v Kleine Zeitung.

V zanimivem besedilu, ki sta ga poudarjeno predstavila mlada, na Dunaju živeča koroška glasbenica Veronika Lesjak, in Herbert Seher, se avtor na ironičen način sprašuje, kaj bi se zgodilo, če bi 10. oktobra 1920 na plebiscitu zmagala opcija za priključitev tedaj še pretežno slovenskega dela južne Koroške k novo nastali južno-

slovenski Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. V vinotočnem vinjenem razpoloženju se predstavniki koroškega političnega življenja sprašujejo, ali bi imela potem Koroška - o groza! - v Celovcu slovenskega deželnega glavarja. Oziroma bi Celovec kot glavno mesto dežele meni nič tebi nič kar odpravili in bi bila Ljubljana nova koroška prestolnica in slovenščina glavni (ali celo edini) koroški uradni jezik. Govor je tudi o krajevnih napisih. Vse oznake krajev na tablah bi bile slovenske, nemških oznak ne bi bilo več. Oziroma bi stale pod slovenskimi napisi v najmanjših možnih črkah. Vse bi bilo postavljeno na glavo! Zares narobe svet!